

Landschappelijke inpassing

Landschappelijke analyse

Ingelum is een terpdorp dat ontstaan is enkele eeuwen voor het begin van de jaartelling, op een kwelderrug ten westen van de Middellzee. Het boerenerf Tsjerkeleane 10 is later aan de westzijde van het dorp ontwikkeld op een huisterp.

De historische kaart van 1925 in zwart-wit, is voor deze analyse ingekleurd, zodat onder anderen de relatie tussen het terpdorp en de huisterp duidelijk wordt. De twee ongeveer ovale vormen contrasteren met een nagenoeg recht slotenpatroon. Het voorhuis van de boerderij “kijkt” naar de toren van de kerk, de kaprichting van beide gebouwen is gelijk en beiden hebben een rugdekking van beplanting. In de laagte tussen beide hoogten is een sloot gegraven. Er lag toen een halfverharde route vanuit het dorp naar het westen naar een brug over de Bitgumer Feart, en deze ging niet via het erf. Bij die brug en aan de vaart stond ook een boerderij met erfbepanting. Aan de noordzijde van het boerenerf loopt een sloot noordoost-zuidwest, waar diverse dwarssloten op uitkomen.

1925 ▼

1815

1850

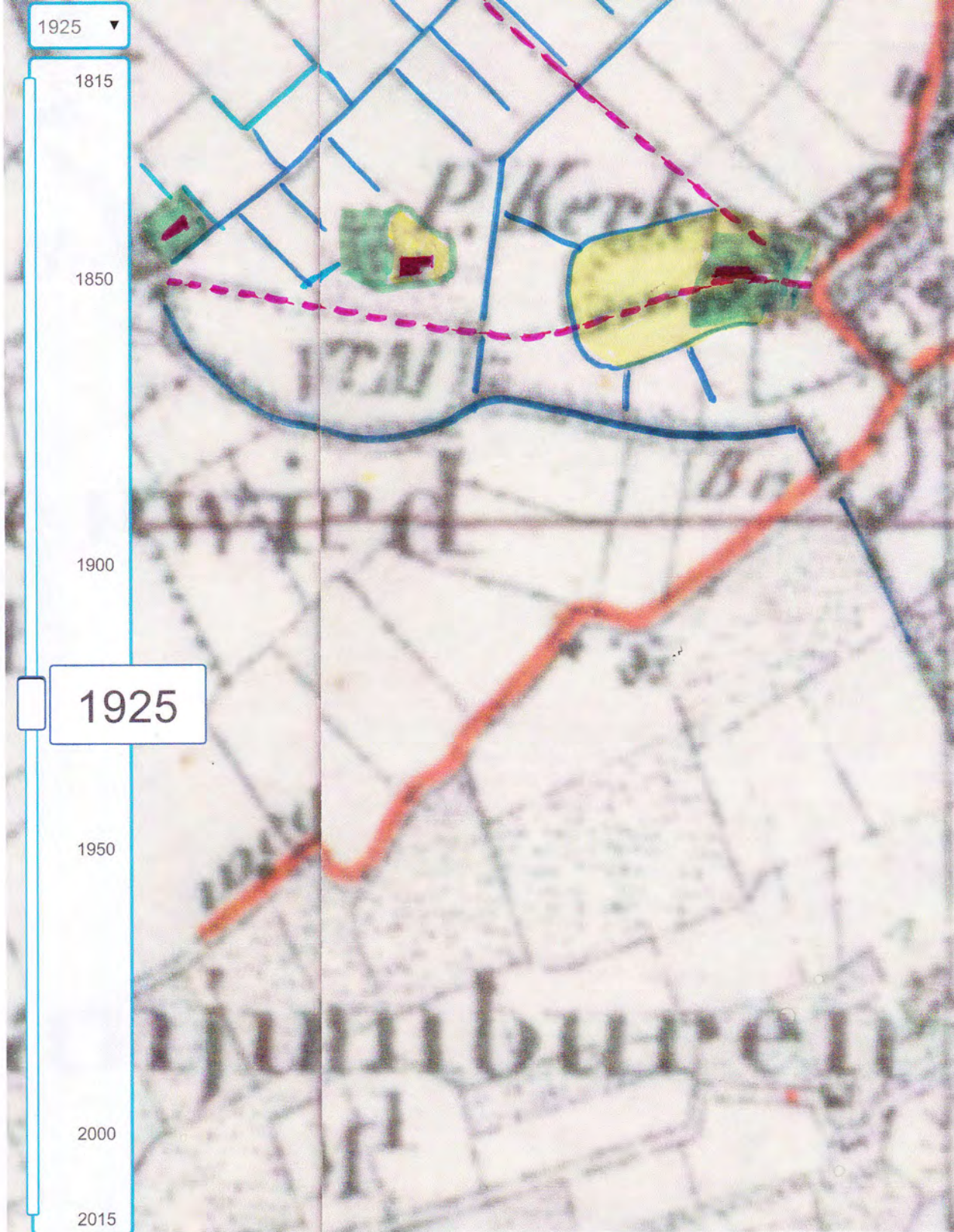
1900

1925

1950

2000

2015

Op de historische kaart uit 1940 is te zien dat de beschreven weg is verhard. Wat daarnaast opvalt is het feit dat het gebied ten noorden van de Bitgumer Feart geenszins zo open is als aan de zuidzijde ervan. Plukjes groen en stippels langs sloten wijzen op elzen. De pijlen geven die aan. Het landschap was er dus half-open.

1940 ▾

1815

1850

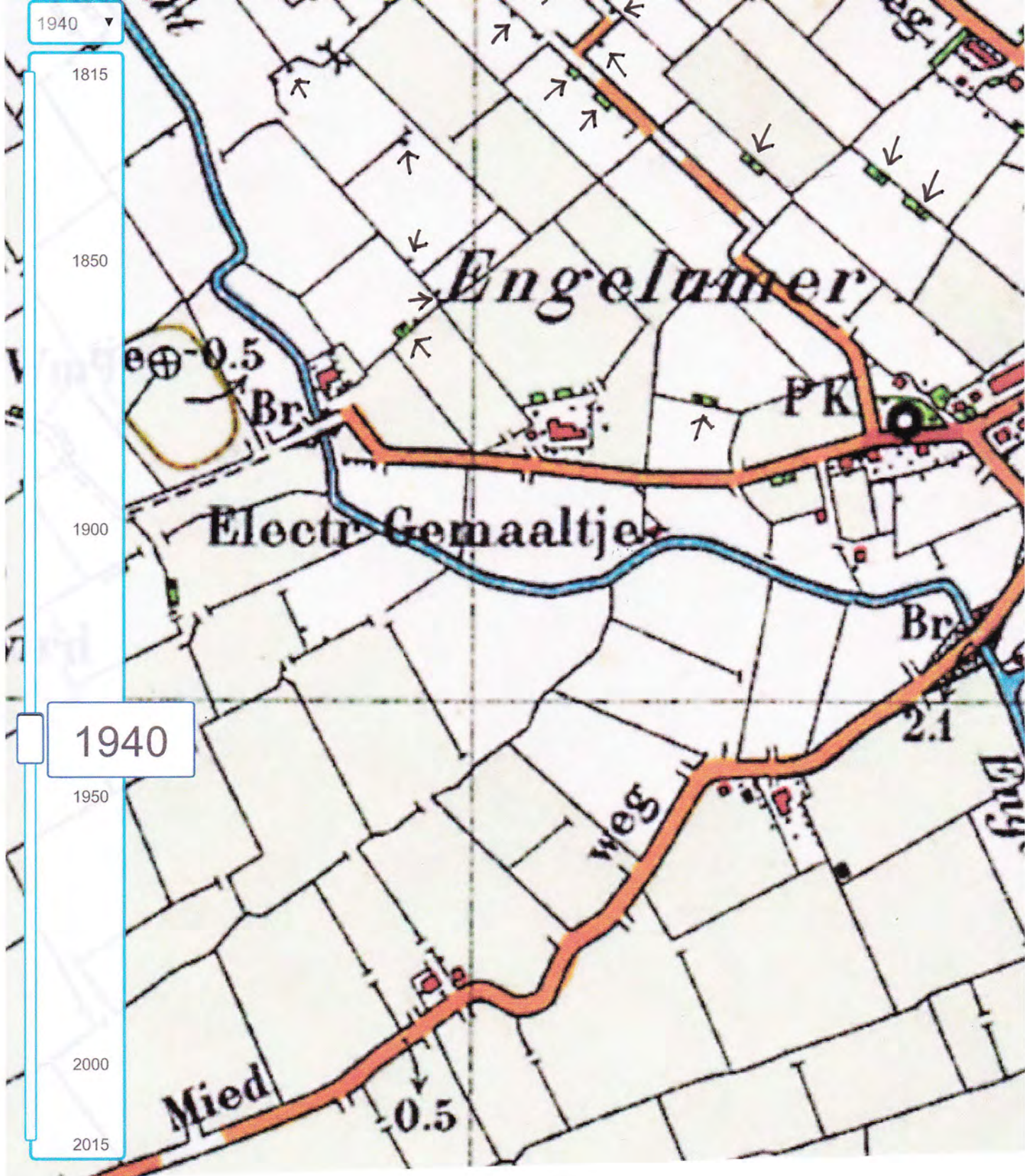
1900

1940

1950

2000

2015

De topografische kaart uit 1982 laat zien dat er een nieuwe weg (de Inglumerdyk) is aangelegd, en dat de oude route als het ware de oprijlaan naar de boerderij is geworden. Er is een fiets-wandelroute aangelegd langs de Bitgumer Feart.

Tevens is te zien dat op het boerenerf nummer 10 een ligboxenstal is gebouwd met de kaprichting dwars op de historische boerderij. Dit gebeurde op aanwijzingen van de welstandscommissie. Deze dwarsplaatsing heeft een nieuwe richting geïntroduceerd in de groei van het bedrijf. Dat is goed te zien op de topografische kaart van 2015, waar ook te zien is dat het aantal wegen rond de boerderij is toegenomen. Het aantal sloten is echter afgenomen. Aan het boerenerf is een tweede bedrijfswoning toegevoegd met een nieuwe ontsluitingsweg voor groot verkeer vanaf de N383. De opslag van het voer ligt aan de noordzijde van de bebouwing tot aan de reeds eerder beschreven noordoost-zuidwest sloot. In de teen van deze sloot staan aan de noordzijde twee (oude) elzen. Het bedrijf ligt vrij in de ruimte.

1982 ▼

1815

1850

1900

1950

1982

2000

2015

Engelumer

Cleynd Alserd

PK

Mieddyk

Ponnenhuu

0.8

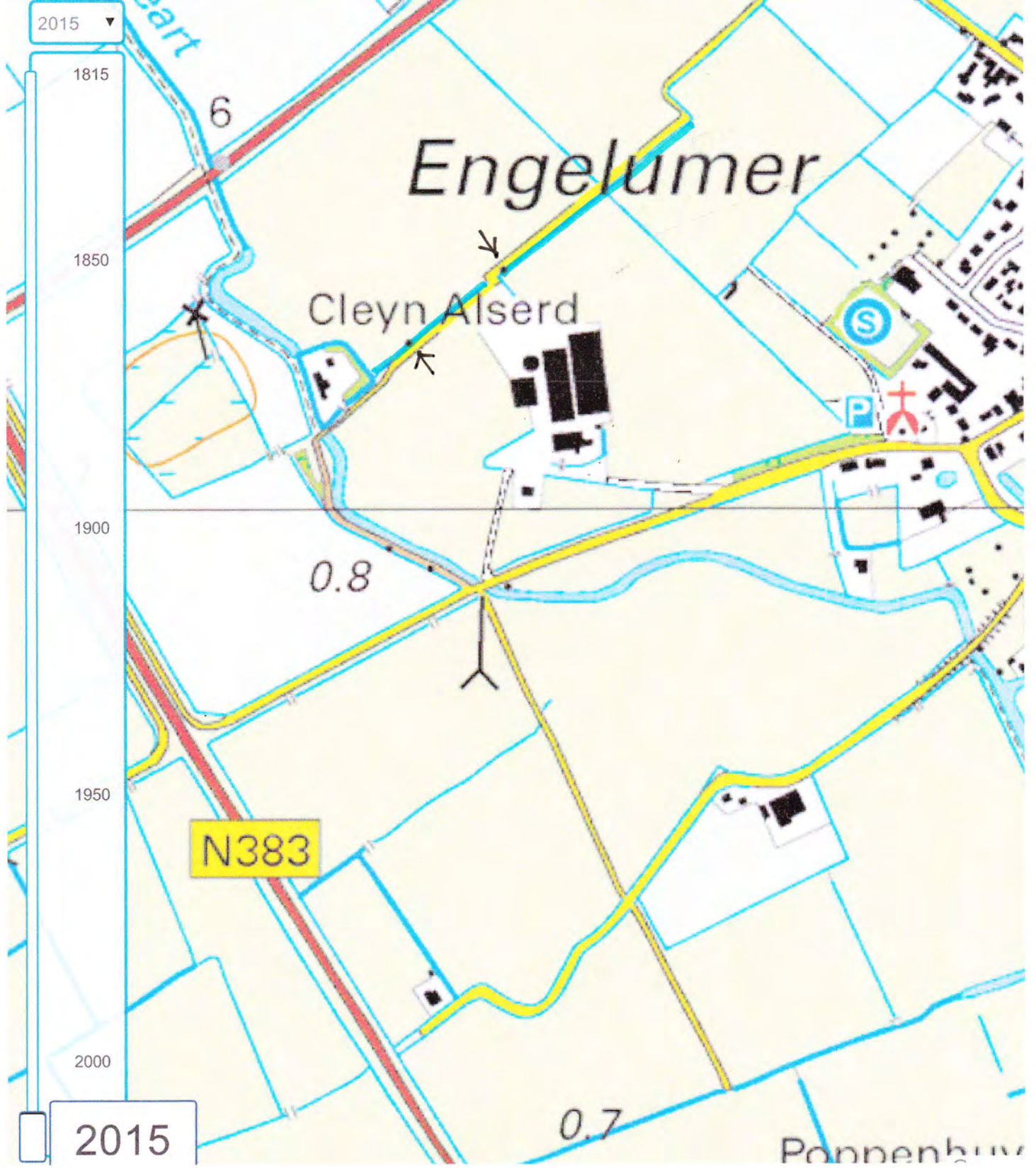
0.3

0.7

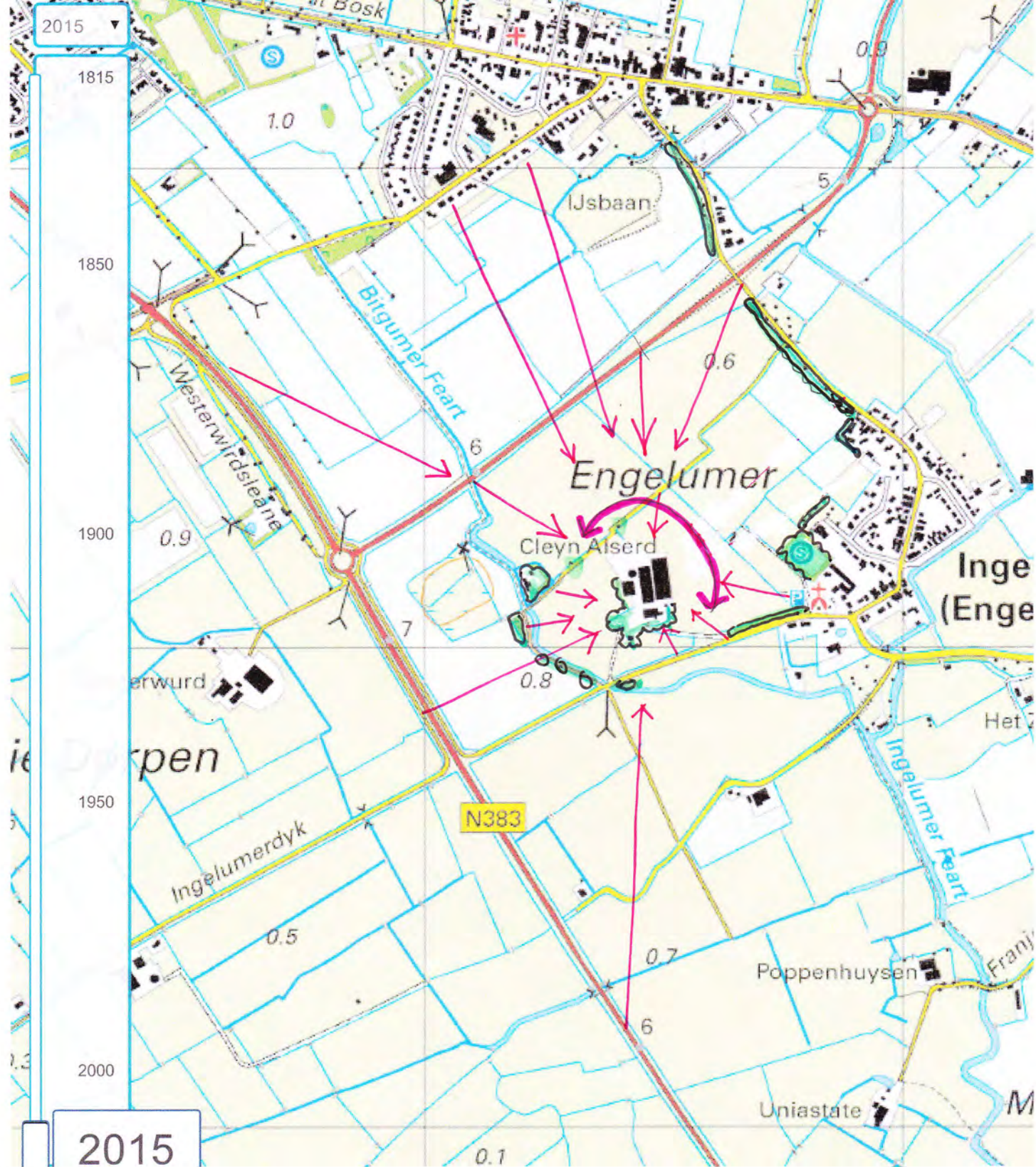
De zichtbaarheid van het erf en zijn bebouwing is op de kaart uit 2015 aangeduid. Aan de zuid- en westzijde is deze voornamelijk door beplanting ingepast, maar de zichtbaarheid aan de oost- en noordzijde is aanwezig op met name de laatst gebouwde stal en de voeropslag. Vooral de bewoners in de rij woningen in Beetgumermolen en de verkeersdeelnemers op de dwarsontsluitingsweg van de N383 kijken op het silhouet van het achtererf uit. Er is geen beplanting aan deze zijde toegevoegd. De stal staat aan twee zijden vrij in het gras. De voersilo's zijn voor een deel met een grondwal omgeven. Dit deel is het minst fraaie deel van het erf. Er zijn nooit klachten over het aanzicht van het bedrijf binnengekomen.

Het voornemen is om naast en tegen de laatst gebouwde stal aan een even lange stal te bouwen. Zo zal een twee-kap ontstaan. De bestaande werktuigenberging wordt naar het zuiden uitgebreid. Het compacte bebouwingsbeeld blijft gehandhaafd. De ruimte voor voeropslag neemt nauwelijks toe. De koeien lopen niet in de weide.

2015

2015

Advies

Door de tijd heen is een driedeling op het bedrijf ontstaan. Deze blijft bij de toename in bebouwing gehandhaafd. De driedeling is op de bijgaande schets aangegeven.

Deel 1. wordt gevormd door een forse kop-hals-rompboerderij met een hoog rood dak op het schuurgedeelte en twee markante bedrijfswoningen onder een grijs dak. Deze bebouwing is voldoende omgeven door erfbepanting. Deze bestaat onder anderen uit kastanje, leilinde, esdoorn, es, els en fruitbomen. De twee wegen naar het erf toe komen op dit gebied binnen. Grachten horen bij dit gebied.

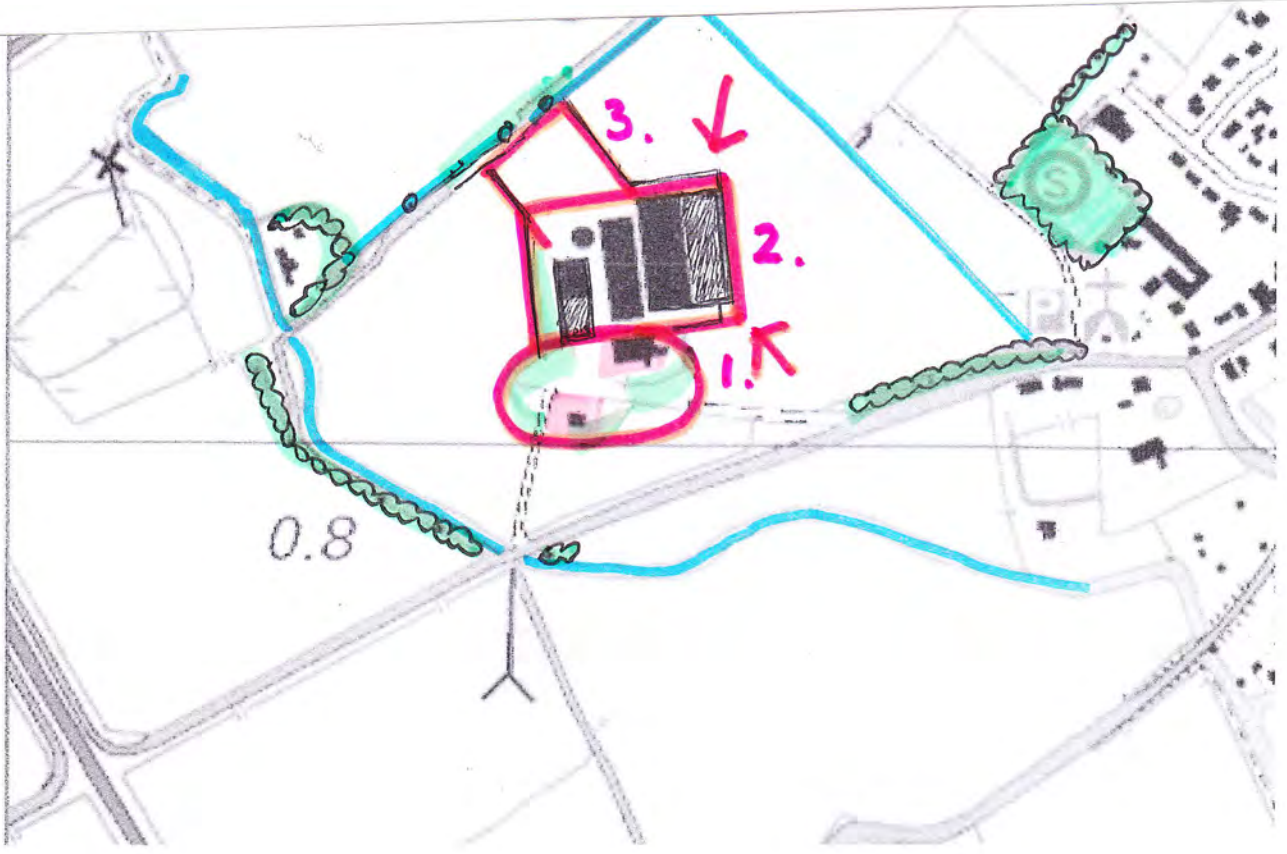
Deel 2. wordt gevormd door de bebouwing parallel aan elkaar, haaks op deel 1. Aan de westzijde is langs de gesloten zijde van de werktuigenberging kortgeleden een houtsingel aangebracht met els, wilg, meidoorn en kornoelje.

Deel 3. wordt gevormd door de berging van voer. De verdraaiing van dit gebied heeft te maken met het verkavelingspatroon uit het verleden. Door die verdraaiing staat de laatst bebouwde stal markant aan de rand van deel 2.

1850

1900

1950

In de visie van de Nije Pleats-opzet worden vier belangrijke punten genoemd in verband met de landschappelijke inpassing. In de eerste plaats zou er in principe structurele beplanting moeten staan op de hoekpunten van het totale erf. Tussen die punten staat ook beplanting, maar dat hoeft niet voor alle zijden te gelden. Maatwerk bepaald hoe. In de tweede plaats mag de trots van het erf zichtbaar zijn. De voeropslag is meestal het minst fraaie deel van het erf, en daar is extra aandacht noodzakelijk voor de landschappelijke inpassing. In de vierde plaats worden deze grote bedrijven op een cultuurhistorische locatie onderverdeeld in twee delen; het historische deel en het nieuwe bedrijfsdeel. Het historische deel vertegenwoordigt Fryslân en het andere deel internationale ontwikkelingen.

Twee onderdelen van de landschappelijke inpassing; de beplanting en de bebouwing

De beplanting

Het betekent voor dit erf dat er beplanting op de hoeken aan de noordzijde van het erf mist en dat de voeropslag landschappelijk beter zou moeten worden ingepast. De oplossing is gevonden in een rij elzen aan de noordzijde van de bestaande sloot, evenwijdig aan deel 3. Deze oplossing refereert aan de rijen elzen in dit gebied, zoals te zien is op de kaart uit 1940. De rij heeft niet dezelfde lengte als deel 3. maar is langer, omdat zo ook deels het zicht op de zijkanten van deel 3. wordt belemmert. De lente komt zo overeen met de lengte van de beplanting in deel 1. De twee beplantingszones zijn noodzakelijk om de bebouwing te omvatten.

Om de kuilplaats aan de open noordoostzijde beter in te passen wordt de grondwal daar verhoogt. Aan de zuidwestzijde is voldoende beplanting op het erf en in de omgeving aanwezig.

De elzen worden aan de noordzijde van de sloot geplant aan weerszijden van de twee bestaande elzen. Ze komen in de teen van de sloot en worden op een meter van elkaar geplant. Zo ontstaat al gauw een dichte groene scherm die de functionaliteit van deel 3. niet belemmert en dus de meeste kans van slagen heeft.

Het is van groot belang dat deel 1. erfbeplanting in de vorm van vele bomen behoud. Dit houdt in dat bij noodzakelijke kap ook weer nieuwe (park-)bomen worden geplant.

De bebouwing

Het betekent dat ervoor kan worden gekozen om de twee-kap zichtbaar te laten zijn, als uitdrukking van de trots van het bedrijf. Op deze locatie is hiervoor gekozen. Dit betekent uitdrukkelijk dat de aanbouw zeer zorgvuldig moet plaats vinden. Er moet een eenheid ontstaan in vorm, kleur en materialen. Witte windveren benadrukken teveel de grote maat en dienen dezelfde keur als het dak te krijgen. Het geldt dus ook voor die van de bestaande stal. De werktuigenberging en de eerste stal krijgen ook geen witte windveren.

Ingelum
Tsjerkeleane 10

